

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

אחרון של פסח, ה'תשכ"ז

חלק ג - יו"ל לש"פ אמור, ג' אייר, ה'תשע"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ואחת לבריאה

- ופרצת -

מאתיים וחמישים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הבעש"ט ז"ל

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ אמור, ג' אייר הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שלישי מהתוועדות אחרון של פסח, ה'תשכ"ז, הנחה בלתי מוגה — (חלק ראשון י"ל לימים אחרונים דחג הפסח, חלק שני לש"פ קדושים, חלקים הבאים י"ל אי"ה בשבועות הקרובים).

*

בתור הוספה — כמה מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש — מילואים" מהשנים תרפ"ה-תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכח תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"ח ניסן, ה'תשע"א (ופרצת),
מאתיים וחמישים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הבעש"ט ז"ל
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2011 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5771 • 2011

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

סדר ועימוד בתכנת „תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

כה. דובר כמ"פ (ונזכר לעיל) ש"התורה כללות ופרטות נאמרה"¹⁰², וכך גם בענין חג הפסח, שישנו כפי שהוא בכללות וכפי שהוא בפרטיות: איתא במשנה¹⁵⁰: "בכל דור ודור (ורבנו הזקן מוסיף בתניא¹⁵¹: "ובכל יום ויום") חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", והיינו, שישנו החיוב הזכירת יציאת מצרים בכל יום, כפי שמכוונים בברכות קריאת שמע¹⁵², ומוסיפים ומדגישים החיוב "לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", והיינו, שלא זו בלבד ש"אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים"¹⁵³, דהיינו שיציאת מצרים עצמה היתה בעבר, אלא שכתוצאה מזה אנו בני חורין גם עתה, באופן של סיבה ומסובב, אלא עוד זאת, שזוהי פעולה נמשכת — "בכל יום ויום .. כאילו הוא יצא ממצרים", כמדובר פעם בארוכה¹⁵⁴.

וזהו כללות הענין דיצי"מ כפי שהוא במשך השנה; ונוסף לזה ישנו ענין יצי"מ בפרטיות — בימי הפסח.

וחילוק זה מצינו גם בנוגע למצוות: יש מצוות שהם רק "זכר ליציאת מצרים" (ועד שכל המצוות הן "זכר ליציאת מצרים", כמ"ש החינוך¹⁵⁵), ויש מצוות שענינם המיוחד והפרטי קשור עם יצי"מ, כמו מצות ההגדה וכו'.

וכן הוא בנוגע לגאולה העתידה — שהתחילה כבר ביצי"מ, כמ"ש¹⁵⁶ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" — שישנו ענין זה כפי שהוא בכללות וכפי שהוא בפרטיות:

ובהקדמה — שבכללות קשור חג הפסח (לא רק עם יצי"מ, אלא) גם עם הגאולה העתידה, כמודגש בברכת "אשר גאלנו" שמברכים בליל הסדר, שמתחילים "אשר גאלנו וגאל את אבותינו", ומסיימים "כן ה' אלקינו יגיענו למועדים ולרגלים כו"¹⁵⁷, עד לגאולה העתידה. ובפרטיות יותר — בליל הסדר גופא — חלק ההלל שאומרים לפני האפיקומן שייך ל"בצאת ישראל ממצרים", וחלק ההלל שאומרים לאחרי אכילת האפיקומן — שייך לגאולה העתידה¹⁵⁸.

ובפרטיות יותר — ימים ראשונים של חג הפסח שייכים ליצי"מ,

(150) פסחים קטז, ב.	(תו"מ חל"ט ע' 326 ואילך). וש"נ.
(151) רפמ"ז.	(155) מצוה כא.
(152) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סס"ו סי"ב.	(156) מיכה ז, טו.
וש"נ.	(157) ולהעיר, שבמשנה (פסחים שם) יש
(153) נוסח הגש"פ פיסקא "עבדים היינו".	ב' דעות בזה.
(154) שיחת אחש"פ תשכ"ד סט"ז ואילך	(158) ראה תו"מ חל"ו ע' 283. וש"נ.

וימים אחרונים שייכים לגאולה העתידה¹⁵⁹, ובפרט אחרון של פסח, כמודגש בהפטרות היום שמדברת אודות הגאולה העתידה¹⁶⁰: "ויצא חוטר מגזע ישי ונצר משרשיו יפרה וגו'", "והיתה מסילה לשאר עמו גו' כאשר היתה לישראל ביום עלותו מארץ מצרים"¹⁶¹.

וכפתגם רבותינו נשיאינו¹⁶², שימים ראשונים דחה"פ וד' הכוסות שבהם שייכים למשה רבינו, וימים אחרונים דחה"פ וד' הכוסות שבהם שייכים למשיח, ושניהם ענין אחד, שהרי "גואל ראשון הוא גואל אחרון"¹⁶³.

וכידוע הקושיא בזה¹⁶⁴: איך אפשר לומר ש"גואל ראשון הוא גואל אחרון", בה בשעה שמשה רבינו הוא משבט לוי, ואילו במשיח כתיב "ויצא חוטר מגזע ישי", שהוא משבט יהודה? — והביאור בזה¹⁶⁵, שהענין ד"גואל ראשון הוא גואל אחרון" הוא מצד הנשמה, כך, שנשמה משבט אחד תתלבש בגוף השייך לשבט אחר.

ותוכן הענין באותיות פשוטות — שהכח והסיוע להענין ד"גואל אחרון", קיום היעוד "אראנו נפלאות" ע"י משיח צדקנו, הוא ע"י "גואל ראשון" — יצי"מ.

ובפרטיות יותר — הנה הכח לגאולה העתידה הוא מהימים האחרונים של חג הפסח בפרט, כיון שאז (בשביעי של פסח) הי' הענין דקריעת ים סוף¹⁶⁶, שהוא מעין הגילוי דלעתיד לבוא¹⁶⁷:

הביאור בהשייכות דקרי"ס להגילוי דלעת"ל — הן בנוגע לביטול והעברת הרע, והן בנוגע לגילוי אלקות¹⁶⁸, והביאור במעלת שביעי של פסח שהו"ע של "רשות" ("מה שביעי רשות כו"¹⁷⁷) שלמעלה מחובה,

ידו על הנהר בעים רוחו גו' והדריך בנעלים" (ישעי' יא, טו).

167) אלא שלעת"ל יהי' גילוי זה באופן תמידי, משא"כ בקרי"ס הי' הגילוי לפי שעה בלבד.

168) שכל אחד מישראל אמר "זה אֱלֹהֵי" — דרגת הנבואה דמשה (כנ"ל סי"א), ויתירה מזה: "משה רבן של הנביאים כמה נתחבט .. אמר לו הקב"ה לא תוכל לראות את פני (כי אם "וראית את אחורי ופני לא יראו") .. ועולי הים כל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר זה אֱלֹהֵי ואנוהו" (שמו"ר ספכ"ג (בשינוי לשון קצת). וראה גם סה"מ תרמ"א ע' מט (וש"נ). הי"ש"ת ע' 60. תו"מ הי"ט ע' 77. ועוד.

159) ראה שיחת ליל אחש"פ הי"ש"ת ס"ד (סה"ש קית הי"ש"ת ע' 72). וראה גם שיחת אחש"פ שבהערה 79. וש"נ.

160) ישעי' יא, יא ואילך.

161) ולהעיר, שגם מפסוק זה רואים שהכח לגאולה העתידה הוא מיציאת מצרים.

162) ראה שיחת יום אחש"פ תש"ד ס"ה (סה"ש תש"ד ע' 111. וראה גם שיחת אחש"פ תשכ"ב ס"ז (תו"מ חל"ג ריש ע' 335). וש"נ.

163) ראה שמו"ר פ"ב, ד"ו. דב"ר ספ"ט. זח"א רנג, א. שעה"פ ויחי מט, יו"ד. תו"א משפטים עה, ב.

164) אוה"ת ויחי מט, יא.

165) 166) זוהי גם ההכנה לקיום היעוד "והניף

בדוגמת הזמן דלעת"ל, שאין בו "לא זכות ולא חובה"¹⁶⁹ — נכלל בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 33; 37-8.

כו. המשך השיחה, שעפ"ז יש לבאר הנהגת רבותינו נשיאינו להדר באכילת מצה שרוי' (ובכל מאכל¹⁷⁰) באחש"פ — מעין חג השבועות שבו היו מביאים שתי הלחם¹⁷¹ מחמץ דוקא¹⁷², כיון שבמדריגה זו החמץ אינו סתירה לעבודת ה'¹⁷³, ומעין זה באחש"פ, שאין צורך להזהר כ"כ מחשש חמץ של מצה שרוי', כיון שכבר עברו שבעה ימים בעבודת ההכנה לקבלת התורה בחג השבועות ע"י ספה"ע¹⁷⁴ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹⁷⁵ בלקו"ש שם ע' 30 ואילך.

[ובהקדם ביאור השייכות של חג הפסח לחג השבועות, כמ"ש¹⁷⁶ "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", ופירש רש"י: "וששאלת מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים, דבר גדול יש לי על הוצאה זו שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה" — שאין זה סתם קישור ("צוזאמען-געטשעפעט") שני ענינים שונים, אלא בהכרח לומר שיצי"מ היא הכנה למ"ת:

הענין דמ"ת הוא — שאז בטלה ה"גזירה" ומחיצה בין העליונים לתחתונים, ובאופן ד"אני המתחיל, שנאמר¹⁷⁷ וירד הוי' על הר סיני" (כדאיתא במדרש¹⁷⁸).

והענין בזה — בפשטות:

כיון שהתורה היא "תורת הוי'", עד ש"אורייתא וקוב"ה כולא חד"¹⁷⁹, שלכן היא בבחי' בל"ג וא"ס, כמ"ש¹⁸⁰ "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים" נשאלת השאלה: איך יכול הנברא, שהוא מוגבל, ללמוד תורה

(173) וכמשל החולה, שיש דברים שעלולים להזיק לו, משא"כ אצל בריא (זהר שם).
 (174) שעל ידה נעשה בירור ותיקון כל פרטי עניני נפש האדם, כפי שאומרים בנוסח רבש"ע: "על ידי זה יושפע שפע רב . . . ולתקן את נפשותינו וכו'".
 (175) בשילוב שיחת אחש"פ תשל"ז.
 (176) שמות ג, יב.
 (177) יתרו יט, כ.
 (178) שמור' פי"ב, ג. תנחומא וארא טו.
 (179) ראה בהנסמן בתו"מ חל"ה ע' 74.
 (180) איוב יא, ט.

(169)
 (170) כיון שהנהגתו של יהודי צ"ל באופן שבנוגע לכל ענין עליו לעיין בשו"ע אם לעשותו ובאיזה אופן כו', והיינו, שהתורה צריכה לחדור בכל פרט של האדם מקבל התורה, ובכל צרכי האדם, שכללותם הו"ע המאכל.
 (171) להעיר, שאף שלא הקריבו את שתי הלחם על המזבח, אלא נאכלו ע"י הכהנים — הרי מבואר בזהר (ח"ב קפג, ב) שגם שתי הלחם שייכים למזבח (ראה גם תו"מ חמ"ג ע' 385 ושי"ג).
 (172) אמור כג, יז. מנחות נב, ב.

ולתאחד עמה, ועד כדי כך, שאף שהיתה "נקראת על שמו של הקב"ה .. שנאמר¹⁸¹ בתורת הוי' חפצו", הנה לאחר שלמדה בעיון "נקראת על שמו", ועד שנקראת בשם "תורתו"¹⁸² — הרי מן הנמנע הוא שבל"ג יתאחד עם גבול¹⁸³ ?

והמענה לזה — שאכן מצד טבע הבריאה הרי זה דבר בלתי אפשרי, אבל מ"ת פעל את ביטול הגזירה, וממילא סרים כל המדידות וההגבלות.

והתחלת ביטול מחיצה זו בטבע — היתה ביצי"מ, כדאיתא במכילתא¹⁸⁴: "מתחילה לא הי' עבד יכול לברוח ממצרים .. ועכשיו הוציא ששים ריבוא בני אדם ממצרים", ולא עוד אלא שיצאו "ביד רמה", "בריש גלי"¹⁸⁵, והפירוש הפנימי בזה — שאז יצאו בני"מ מכל המדידות וההגבלות, ולא באופן של הילוך מדרגא לדרגא, אלא באופן של דילוג. והיינו, שהנהגת הקב"ה באופן של דילוג — "ופסח גו"¹⁸⁶, למעלה מעל מדידות והגבלות, פעלה ענין זה גם אצל בני"מ למטה.

והיציאה מכל המדידות וההגבלות שהיתה ביצי"מ — היתה ההכנה וההתחלה להחיבור דעליונים ותחתונים שנעשה לאח"ז במ"ת. — מ"ת בפועל הי' חמישים יום לאח"ז, אבל ההכנה וההתחלה היתה כבר ביצי"מ.

ונוסף על ההכנה הנ"ל שבאה ע"י הקב"ה, היתה הכנה למ"ת גם מצד עבודת האדם — שזהו ענין ספירת העומר, כמ"ש הר"ן¹⁸⁷: "בהגדה .. אמרו בשעה שאמר להם משה תעבדון את האלקים על ההר הזה, אמרו לו ישראל, משה רבינו, אימתי עבודה זו, אמר להם, לסוף חמישים יום, והיו מונין כו", שזהו"ע הגעגועים של בני"מ לקבלת התורה, שהתחילו מיד למחרת יצי"מ, ועי"ז היתה להם כבר אז שייכות למ"ת, שכן, הגעגועים של התלמיד לתורת רבו שייכים כבר לקבלת השפע מהרב, וע"ד שמצינו שכאשר "שפתותיו נוטפות מור"¹⁸⁸, והיינו, שמתבטל ממציאותו ונעשה "טריד למבלע", אזי נעשה שייך להלימוד.

ובפרט ע"פ פתגם הבעש"ט הידוע¹⁸⁹ "במקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא", ובנדו"ד, כיון שמחשבתן של ישראל היתה כבר באותה שעה "על ההר הזה" — הרי "שם הוא נמצא", על הר סיני, כך, שכבר

(181) תהלים א, ב.	(186) בא יב, כג.
(182) ע"ז יט, א	(187) סוף פסחים.
(183) חסר קצת (המו"ק?).	(188) שבת ל, ב. וש"נ.
(184) יתרו יח, יא.	(189) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט)
(185) בשלח יד, ח ובתרגום אונקלוס.	הוספות סמ"ח. וש"נ.

נתקיים בהם "קרבנו לפני הר סיני" (שעל זה לבד אומרים "דיינו")¹⁹⁰, וכבר זכו גם לקבלת התורה.

ובענין זה גופא ניתוסף שלימות לאחרי שבעה ימים:

הסדר בכללות בעבודת ה' הוא — שכאשר עוברים כל ימות השבוע, והנהגת האדם היא כדבעי כו', הרי זו הוכחה שעבודתו היא בשלימות.

והענין בזה — כפי שמבאר רבינו הזקן¹⁹¹ מה שאומרים בכל שבוע "היום יום ראשון", דלכאורה "הרי כבר עברו רבבות ימים משימ"ב עד עתה, וא"כ איך אומרים היום יום ראשון" — כי, כל שבוע הוא ענין בפ"ע ("אָפּגעשלאָסן פאַר זיך"), ולכן "כל יום א' הוא ממש יום ראשון כמו (יום א' שלפניו, עד — כמו) יום א' של ששת ימי בראשית".

ולכן, כאשר עוברים שבעה ימים, ובלשון הרשב"א¹⁹²: "היקף שלם" של שבעה ימים, ועדיין הנהגת האדם היא כדבעי — אזי יכול הוא להיות בטוח שעבד עבודתו כדבעי, הן בעניני יום א', הן בעניני יום ב' וכו', אשר "כל יומא ויומא עביד עבידתו"¹⁹³, ועד להענין ד"מה הי' העולם חסר מנוחה, באת שבת באת מנוחה"¹⁹⁴.

ועד"ז בנדו"ד: אף שהתחלת הגעגועים לקבלת התורה היתה מיד ביום הראשון לאחר יצי"מ, הרי עדיין אין ראוי בנוגע למעמד ומצב לאחר שיעברו שבעה ימים שלמים; ורק באחרון של פסח, לאחרי שעברו שבעה ימים שלמים, ובני" נמצאים עדיין באותה תנועה שהיא מעין קבלת התורה — אזי יודעים שישנה קבלת התורה בשלימות].

כז. ויש להוסיף, שבענין זה ישנו דבר פלא:

בכלל, הרי כל דין בשו"ע רבנו הזקן הוא מדוייק. ולכן מצינו ב"סדר ברכות הנהנין" (הנדפס בסידור), שביחס למאכלים שונים, נוקט רבנו הזקן לשונות שבהם נקראו מאכלים אלו במדינתו בימיו, כיון שאינו ברור כיצד לכתוב שמותיהם של מאכלים אלו בלשון הקודש.

ועפ"ז, בתשובה אודות מצה שרוי⁷⁸, כשמביא דוגמא למאכל הנעשה ממצה שרוי' — הי' לו לכתוב תיבת "קניידלאַך" [מלשון "קנייטן" (לישה)], כמנהג בית הרב, ועד"ז כל אלו הנזהרים בשרוי', שאוכלים "קניידלאַך" באחש"פ.

190 ראה גם תו"מ ח"מ ס"ע 43. וש"נ.
191 לקו"ת שה"ש כה, סע"א ואילך.
192 בשו"ת ח"א ס"ט.
193 זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, ריש ע"ב.
194 פרש"י בראשית ב, ב. פרש"י מגילה ט, א (ד"ה ויכל). ב"ר פ"י, ט.

אבל רבנו הזקן אינו משתמש בלשון "קניידלאַך", אלא כותב "עייגולים", כי ע"פ רוב ה"קניידלאַך" הם עגולים.

ויש לבאר את הקשר דמצה שרוי' לענין העייגולים:

מבואר בכ"מ¹⁹⁵, שענינו של "עייגול" הוא — שאין לו ראש וסוף, ולכן לגביו הכל בשוה. וכטבעו של עייגול אמיתי, שכיון שעומד תמיד על נקודה אחת בלבד, אינו יכול לעמוד במקום אחד, אלא מתגלגל תמיד ממקום למקום, ועי"ז נעשה הראש סוף והסוף ראש.

וזהו ג"כ תוכן הענין דמ"ת (ששייך לענין אכילת מצה שרוי' באחש"פ, כנ"ל) — ביטול הגזירה שבין העליונים לתחתונים, שע"י נעשה הראש סוף והסוף ראש.

ונקודת הענין — שדוקא בעייגולים ישנו הענין דבלי גבול, כי, ביושר לא שייך ענין הבל"ג, שהרי כל קו — ארוך ככל שיהי' — יש בו הגבלה, ועד שאפילו המרחק מהארץ לרקיע ובין רקיע לרקיע יש בו הגבלה — "מהלך ת"ק שנה"¹⁹⁶; והענין היחיד שהוא דוגמא על בל"ג — הוא ענין העייגולים, שכן, אף שבפועל גם העייגול הוא בהגבלה (ואילו אמיתית ענין הבל"ג הוא בחיק הבורא ית' בלבד), הרי יש בו עכ"פ השתקפות ("אָפּשפּיגלונג") של ענין הבל"ג, כיון שמתגלגל תמיד ללא הפסק.

וענין זה הוא בדוגמת ענין השיר (ניגון) — כידוע מ"ש רבנו הזקן בלקו"ת¹⁹⁷ שבתוכן "שיר" ישנם שני פירושים: (א) טבעת עגולה, כלשון המשנה¹⁹⁸ "כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר". (ב) לשון ניגון, כי גם ניגון אמיתי הוא באופן של עייגול, שכאשר באים לסופו חוזרים עוה"פ לראשו, ועוד ביתר שאת וביתר עוז.

וזהו ג"כ תוכן ענינה של שירת הים — ביטול כל ההגבלות דראש וסוף, עד ש"ראתה שפחה על הים כו"¹⁹⁹.

וע"י התורה אפשר לפעול ענין זה מדי יום ביומו, שהרי זהו כללות ענין מ"ת — שהסוף נעשה ראש והסוף נעשה ראש, בלי הגבלות כלל. ועי"ז נעשה הענין ד"צדיק מושל (ב)יראת אלקים"²⁰⁰, וכמארו"ל "צדיק גוזר והקב"ה מקיים"²⁰¹, "הקב"ה גוזר וצדיק מבטל"²⁰².

195) ראה תו"מ חל"ו ע' 264 ואילך. (200) שמואל ב כג, ג.
 וש"נ. (201) ראה תענית כג, א. זח"ב טו, א.
 196) פסחים צד, ריש ע"ב. וש"נ. שבת נט, ב. תנחומא וירא יט.
 197) שה"ש א, ג. (202) ראה מו"ק טז, ב. וש"נ. תנחומא
 198) שבת נא, ב. תבוא א.
 199) מכילתא בשלח טו, ב.

והתחלת ענין זה באופן של נקודה — הי' ביציאת מצרים, ובגלוי — בשעת קריעת ים סוף, ולולא גרם החטא — היתה כבר אז גאולה אמיתית, כך, שממעמדם ומצבם בקרי"ס היו באים להיעוד "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך"²⁰³, ב"ארץ טובה ורחבה"²⁰⁴, ע"י משה רבינו, שכל עניניו הם נצחיים²⁰⁵; ובפועל יקויים ענין זה לעת"ל, כאשר "והיתה מסילה לשאר עמו גו' כאשר היתה לישראל ביום עלותו מארץ מצרים", אפילו בנוגע לאלו הנמצאים ב"איי הים"¹⁵⁹, בחצי כדור התחתון, בביאת משיח צדקנו, שיוליכנו קוממיות לארצנו, בקרוב ממש.

* * *

כח. דובר כמ"פ (וכבר נדפס²⁰⁶) אודות מנהג רבותינו נשיאינו בענין שתיית ד' כוסות באחש"פ.

ויש לזה מקור במדרשי רו"ל — שהרי ד' הכוסות דליל הסדר הם כנגד ד' לשונות של גאולה (או כנגד ד' כוסות שנזכרו בחלומו של שר המשקים אודות כוס פרעה)²⁰⁷, וענין זה מצינו במדרשי חז"ל גם בנוגע לגאולה העתידה²⁰⁸. ועל יסוד זה הוא המנהג לשותת ד' כוסות באחש"פ²⁰⁹, ובפרט — בסעודה שנקראת סעודת משיח²⁰⁶. אלא שד' כוסות אלו הם "רשות" בערך לד' הכוסות של ליל הסדר שהם חובה.

ואין בזה שאלה משום "בל תוסיף", כיון ששתיית ד' כוסות אלו היא ביום ולא בלילה, ואינה בשייכות לאמירת ההגדה.

ואם עדיין יש למישהו קושיא בדבר — הרי כיון שעומדים אנו קרוב לביאת המשיח, וביום שלפנ"ז יבוא אליהו הנביא ויתרץ את כל הקושיות — יתרץ אליהו הנביא גם קושיא זו (אם ישנה בכלל קושיא).

ובכן, ישתו עתה ד' כוסות, ובשמחה וטוב לבב.

* * *

(207) ירושלמי פסחים פ"י ה"א. ב"ר פפ"ח,

ה. שמו"ר פ"ו, ד.

(208) ראה ירושלמי וב"ר שם. בחיי עה"פ

וארא ו, ו.

(209) ראה גם שיחת אחש"פ תשט"ז ס"י

(תו"מ חט"ז ע' 231 ואילך).

(203) בשלח טו, יז.

(204) שמות ג, ח.

(205) ראה בהנסמן בלקו"ש חי"ט ע' 346.

(206) "היום יום" כב ניסן, אחרון של

פסח.

הוספה

א

ב"ה, ט"ז אייר תשי"א
ברוקלין.

הנו"נ אי"א מו"ה ברוך שי

שלום וברכה!

עס האָט מיך געפרייט צו באַקומען אייער לעטער, און איך האָף, אַז מײן לעטער וועט אייך געפינען אין גוטען געזונט און איר וועט מיך דערפרייען מיט גוטע בשורות אויך אויף ווייטער. און וועט מיר שרייבן ווי פילט איר אין געזונט, און אויך וועגן אַנטאָן תפילין און אַנדערע זאַכן וועלכע זיינען פאַרבונדען מיט אידישקייט, וואָס איך רעכין אַז איר קאָנט דאָס אַלעס באַווייזן, און וועט דאָס טאָן אויך אויף ווייטער.

שרייבט מיר ווי איז אַדורך דעם פסח באַ אייך, און צי האָט מען געפראָוועט אַ סדר מיט אַ רב אָדער אַ טשאַפּלעיין, און צי האָט איר געהאַט אַ מנין צום דאַוונען,

גיט איבער אַ גרוס אַלע חברים, און זאָגט זיי – זיי זאָלן שטאַרק זיין אין בטחון אין השם יתברך, און די אידישע חברים בפרט, אַז זיי זאָלן היטן צו אַנטאָן תפילין אין פאַרלויף פון טאָג ווען עס איז נאָר מעגליך, (אַ גאַנצן טאָג פון אינדערפרי ביז זון אונטערגאַנג קאָן מען אַנטאָן תפילין), און דאָס וועט זיי היטן אַז השם יתברך זאָל זיי בריינגען אַהיים געזונט און גאַנץ.

איך בין ניט זיכער אויב מען האָט אייך געגעבן דעם מעסעדזש – וואָס איך לייג ביי דאָ, – און זאָלט דאָס ניצען פאַר זיך און געבן אויך אייערע חברים, איך ערוואַרט גוטע בשורות פון אייך און גיט איבער אַ גרוס צו אַלע אייערע חברים
בברכה.

מ. שניאורסאהן

א

מצילום האגרת.

מו"ה ברוך: ציטריין. חייל בצבא ארה"ב, מוצב בחזית המלחמה אשר בקוריאה.
שרייבט מיר .. געפראָוועט אַ סדר כו': באגרת מתאריך ה' תמוז תשי"א (באנגלית), מודה לו רבינו על אשר תיאר במכתבו את ה"סדר" בקוריאה.
דעם מעסעדזש: אג"ק ח"א אגרת קא.

ב

ב"ה, ט"ז אייר, ה'תש"א
ברוקלין, נ.י.

להנהלת אגודת חסידי חב"ד
בתל אביב, ארה"ק ת"ו

שלום וברכה!

לפני איזה זמן עלה למחנמם התלמיד וויינבערגער שי, ובטח מקרבים אותנו ככל האפשר, כי ראוי הוא לקירוב וסיוע.

קבלתי מכתב מהווי"ח אי"א וכו' מו"ה מרדכי שי באכטיזן, שכותב אשר למרות דאחיו שי כבר נמצא בכפר זמן ארוך, ולמרות אשר כ"ק מו"ח אדמו"ר פנה לכו' בבקשה לעזור לו להסתדר שם, הנה עדין לא נסתדר בכפר.

והנה איני יודע באיזה אופן יכולים כי לעזור לו, אבל בטח ימצאו האופן המתאים לעזור לו במדה האפשרית, ואשמח לשמוע כי מלאו בקשת כ"ק מו"ח אדמו"ר.

והגם אשר על מכתבי בהדומה להני"ל בעד הווי"ח וכו' זלמן שי אָבעלסקי לא קבלתי תשובה, הנה לא אוכל להתחשב עם זה ולא מנעתי מכתבי זה, בתקוה אשר יביא תועלת גם לזה וגם לזה.

בברכה

מ. שניאורסאהן

ג

ב"ה, י' אייר תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נו"נ וכו' מוה"ר דובער שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט ניסן והפ"נ המוסגר בו, הנה כשאהי על הציון

ב

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (ריינהולד, תשנ"ט).
מכתבי: אג"ק ח"ד אגרת תתפז.

ג

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (גליצנשטיין, תשס"ב).

הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אקרא את הפ"נ, ובטח יעורר ר"ר על כל אלו הנזכרים בהפ"נ, לכאו"א להמצטרך לו, ובפרט לבריאות הנכונה. ותקותי שיוכל להודיע בקרוב בשו"ט בזה. ומהנכון הי' שיבדוק את כל המזוזות שבביתו ויחליף אלו האינם כשרות, לכשרות.

כותב במכ"י שבט"י באב נעשה בנו בן שלש שנים, ורוצה להוליכו למירון לעשות גזיזת השערות. ואולי הי' זה פליטת הקולמוס וצ"ל ט" באייר, כ"א נעשה בן שלש בט" באב, הרי אין לעשות התספורת קודם שמלאו לו ג' שנים. ויהי רצון מהשי"ת שיגדלו, עם זוגתו ביחד, ועם שאר ילדיהם שיחיו, לתורה לחופה ולמעשים טובים מתוך מנוחה והרחבה.

בברכה

מ. שניאורסאהן

ד

בי"ה, י' אייר תשי"ב
ברוקלין

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ וכ"י עוסק בצ"צ
מוה"ר משה יצחק שי

שלום וברכה!

ת"ח על מכתבו מה' אייר והבשו"ט אשר בו בנוגע להאנשים אשר שאלתי אודותם.

כותב במכ"י אשר מרת ... הנה בעוד איזה שבועות תפקד, וכנראה שכוונתו ע"ד זמן הלידה, ויש להעיר את בעלה שי, שיראה שהמזוזות בביתם יהיו כשרות, היינו שיבדקם עוד הפעם, ועד לאחר הלידה, בשעה טובה ומוצלחת, יתן בכל יום קודם התפלה לצדקה איזה סכום, וגם היא תתן לצדקה בכל יום איזה סכום, אבל **מכספה היא**, היינו מהכסף שמקבלת להנהלת הבית, ושהיא די בעל הבית טע אויף דעם. איני שואל אם מתפלל הוא הבעל ואינו כדאי שגם הוא ישאלנו או לחקור עדי"ז, אלא יאמר לו בפשיטות שבטח שניהם רוצים שהלידה תהי' בעתה ובזמנה ובנקל, ולכן קודם שיתפלל בשחרית יתן לצדקה

ד

נדפסה בתשורה (העכט, תשס"א).

מוה"ר משה יצחק: העכט. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"ט אגרת יא'קפה. חכ"ז י"ז, ובהנסמן בהערות שם.

איזה סכום, ואינו נוגע בזה גודל הסכום, אלא שיחזיק במנהג הטוב הזה, לכה"פ, עד לאחר הלידה בשעטומ"צ.

(ב) את מר... — צריך הי' לעורר שימת לבו — אם באופן ישר או ע"י אחרות — ע"ד החסד אשר עשה השי"ת עמדו שקבל משרה בלאנג איילענד. ובמילא צריך הוא שלא להיות כפוי טובה ח"ו, והעיקר — לעשות כלי מתאים להחזיק ברכה זו ע"י תוספת בענין של תורה ומצוה.

(ג) נהייתי לקרות במכתבו ע"ד שעושים באנקעט בהשיבה וההכנות לזה, והעיקר שמתכוונים לעשות די"קעמפ. ובטח יעשו הכנה, היינו שיהיו שם תלמידים הרבה. והשי"ת יצליחם.

(ד) בנוגע להפראָפּ... שרוצה להזמינו להבאנקעט, בתור נואם, בטח יראה צו באַוואַרענען שדבריו של הנ"ל יהיו באופן המתאים, פשוט גערעט, שיהיו אויסגעהאלטען על פי תורה אויך.

(ה) נהייתי לקרות במכתבו ע"ד השיעור שלו עם הגדולים וכן על מחלקה של הצעירים של השיבה, ות"ל אשר גם הוא רואה, והונח אצלו שרואה הוא, הצלחה בפעולותיו, ויתן השי"ת שגם באלו הפעולות **שנדמה לו** שאין הצלחה בהם, הנה גם בזה יראהו השי"ת את האמת, אשר נוסף על האמור בתניא סוף פרק כ"ה שכל ענין של מצוה ויחוד הנעשה על ידה, הנה למעלה הוא **נצחי לעולם ועד**, הנה יראה פרי טוב גם בעוה"ז הגשמי והוא למטה מעשרה טפחים ואפילו אין געלט זאָכן, (ו) מר ומרת... יחיו טראַכטען ועגען עוד זרעא חיא וקימא?

בברכה

מ. שניאורסאהן

ה

בי"ה, י" אייר תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ וכ"ו
מוה"ר יצחק שי' הכהן.

שלום וברכה!

קבלתי הפ"נ שלו בעד שתי בנותיו שיחיו, ובטח לעת קבלת מכתבי זה

ה

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (הנדל, תשנ"ח).
מוה"ר יצחק שי' הכהן: הענדל. אגרות נוספות אליו — אג"ק חט"ז אגרת ה'תתקכ"ח, ובהנסמן בהערות שם.

כבר הוטבה בריאותם וכן בריאות שאר ילידיהם שיחיו ג"כ, ויודיעני בשו"ט בזה.

כתבתי להרה"ח ווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מוה"ר מאיר חיים שי' חייקין, והוספתי שם ג"כ בענין הרבנות. ותוכן הדברים הם מה שאמרתי להרה"ח וכו' מוה"ר יוסף שי' הכהן ראָדאל, ובטח מסר הנ"ל את דבריי אליהם, ובאם לאו הרי דברי האמור במכתבי להרה"ח מוהרמ"ח שי' חייקין הנ"ל הם לכל שלשת רבני אנ"ש, אשר תקותי שסו"ס וועלן זיי פועלן באַ זיך, שהם רבני מאַנטרעאַל ג"כ ומנהיגי באופן המתאים עד שיפעלו על שאר אנ"ש ואפילו על הנהלת הישיבה, אַז עס וועט ניט שאַדען צו דער ישיבה אלא אדרבה עוד יביא תועלת וכו'.

בברכה לבשר טובות

מ. שניאורסאהן

ן

בי"ה. כ"ד אייר תשי"ב.

ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מוה"ר דוד שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ג אייר והקודמים לו, נעים לי לקרות במכ"י אשר הוא וכל בי"ב שיחיו הם בקו הבריאות והשלום, כן יתן השי"ת לימים יבואו, ושמחתי אשר ממשיך הוא בעבודתו, אשר גם זה ראוי נוספת שמרגיש עצמו בכי טוב. ובטח ימשיך ג"כ בעבודתו ברפואות רוחניים, היינו לקרב את לבם של בני"י ליהדות בכלל ולתורת החסידות ומנהגי בפרט, וביחוד את אלו מגזע אנ"ש שמסיבות שונות נתרחקו ל"ע ממקורם. ויהי רצון מהשי"ת, אשר יהי בהצלחה. ועל פי פסק רז"ל שמעלין בקדש, הנה יוסיף בעבודתו גם בזה, ויראה פרי טוב בעמלו. ועיקר העיקרים שיביאם סוף סוף לקיום מצות מעשיות בפועל, אשר עשי היא לעילא, וכמפורש ג"כ בתורתנו הק', אשר הכנה והקדמה לקבלת התורה היתה ההתחלה בה"נעשה" ורק אח"כ בא ה"ונשמע", שפירושו שמיעה כפשוטו ושמיעה — הבנה,

ן

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (אורכמן, תשס"ג).

מוה"ר דוד: הלמן. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"כ אגרת ז'תקנט, ובהנסמן בהערות שם.

פסק ד"ל: ברכות כח, א. וש"נ.

וכמפורש ג"כ בתורתנו הק': משפטים כד, ז. וראה שבת פח, א.

ואסיים בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות, שזהו נוסח הברכה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בברכתו לחג השבועות, ויבשר טובות תכה"י ברוחניות ובגשמיות ובפרט בנוגע לשידוך המתאים לבתו תחי' בברכת החג

מ. שניאורסאהן

נ"ב: שמחתי לקרות במכתבו אשר בנו מר ראובן שי' השיג משרה מתאימה בשבילו, ובטח משתדל בהשפעתו לחיזוק היהדות בסביבתו. ומטובו לפרוש שלום גיני, בברכת החג.

הנ"ל

ז

ב"ה, אדר"ח אייר תשי"ג
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר שלמה שי'

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"ה ניסן, בו כותב ע"ד התחלת הסידור לזמן הבע"ל, ובטח במשך זמן לא ארוך יסתדרו כל הענינים.

בודאי סיפרו לו – המקבלים – שכתבתי לחג הפסח מכתבי ברכה לכמה מהעסקנים וגם עסקני קסבלנקה בתוכם. ומהם גם מר דאוילא שי' שמזכיר עזרתו במכתבו זה.

מ"ש שב"ב שי' נסעו לפאריז, הנה יה"ר מהשי"ת שיהי' להצלחה ושבקרב ממש יחזרו לקסבלנקה באופן טוב. כי לדעתי, הן בשביל זוגתו והן בשביל הילדים, טוב יותר בקסבלנקה. אף שכמובן גייט דאָס ניט אין אַ טאָג.

מוסג"פ העתק מכתבי להרה"ח . . . שי' ובטח יודיע מתוצאות הדבר, כי לדעתי הוא כמו שכתבתי אליו, שנכון בשבילם שיעתיקו לכאן, ותקותי שמכתבי יפעול בכיוון זה.

ז

מצילום האגרת.

מוה"ר שלמה: אגרות נוספות אליו – אג"ק חכ"א אגרת ז'תקנ"ג, ובהנסמן בהערות שם.

ת"ח ת"ח על הבשוי"ט מהולדת בן זכר להר"מ אמסלם שי'. והשי"ת יזכהו
לבשר טוב תכה"י. ולפלא מה שהני"ל בעצמו לא הודיע אודות זה ובעתו ובזמנו.
בבקשה למסור פ"ש וברכה לרפואה קרובה להתי' מכלוף שי' קריספין.
בברכת הצלחה בעבודתו בקדש ומתוך בריאות הנכונה

מ. שניאורסאהן

נ"ב.

בטח לא הסיח דעתו מחיפוש ספרים, וביחוד ספרי קבלה והוצאת החברה
דובב שפתי ישנים.

זה עתה נתקבל מבי' מבי' אייר. ות"ח.

השוי"ב ... מעיר ... בקשני מכבר לשלוח לו עזר כספי, ואף שאין קופה
ע"ז, אבל כיון שביקש באופן בלתי רגיל – מטובו לשלוח לו משמי איזה סכום,
לפי ראות עיניו. ולהודיעני. ות"ח.

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' משה נחום ע"ה

בן הרה"ת ר' מרדכי מענדל ע"ה

קדנר

נפטר כ"ב ניסן, אחרון של פסח, ה'תשע"א

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס על ידי בנו

הרה"ת ר' זאב מאיר וזוגתו מרת דבורה חי' רייזל

ומשפחתם שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

קדנר